

ม โ ห ส ถ บั ณ ทิ ต

ต อ น ที่ ๑ ๗

(ค ว า ม จ ร ิ ง ป ร า ก ฎ)

คนอันธพาลเหมือนคนใบ้ ย่อมแสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์
โดยไม่ใช่อูบาย ย่อมไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์นั้น บุคคลรีดนมโค
ที่เขาโค ย่อมไม่ได้นมโค ฉนใด บุคคลแสวงหาสิ่งที่ต้องการ
ในที่มิใช่ที่จะหาได้ ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ฉนนัน

มหาวิทยาลัยสุพรรณภูมิ (ความจริงปรากฏ)

๔๖๖

ความสงบสุขในชีวิต เป็นสิ่งที่สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนต้องการ สรรพสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ ต่างพากันแสวงหาสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งให้แก่ตนเอง ซึ่งที่พึ่งที่ระลึกที่จะนำความสุขมาให้ นั่นคือ พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดปราศจากมลทินคือกิเลสอาสวะทั้งหลาย ถ้าเราอยากรู้เรื่องราวของชีวิต ก็สามารถรู้ได้ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ ปราศจากนิวรณ์ธรรม ต้องทำใจหยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์ หยุดในหยุดจนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย เราย่อมจะสามารถรู้เห็นสิ่งต่างๆ ไปตามความเป็นจริงได้

มีธรรมภาสิตใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“คนอันธพาลเหมือนคนไข้ ย่อมแสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์ โดยไม่ใช่อุบาย ย่อมไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์นั้น บุคคลริดนมโค ที่เขาโค ย่อมไม่ได้นมโค ฉนฺได บุคคลแสวงหาสิ่งที่ต้องการ ในที่ไม่ใช่ที่จะหาได้ ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ฉนฺนํ”

นี่เป็นธรรมภาสิตของเทวดา ท่านปรารภเหตุที่มโหสถบัณฑิตถูกอาจารย์เสนกะ และพรรคพวกกล่าวหาว่าเป็นภัยต่อราชวงศ์ จนเป็นเหตุให้ต้องลี้ภัยการเมือง เนื่องจากโลกมนุษย์อยู่ในชั้นกามาวจรภูมิ ยังข้องเกี่ยวยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ ยังปรารถนาลาภ ยศ โดยไม่คำนึง

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๗ (ความจริงปรากฏ)

๔๖๓

ถึงคนอื่น ผู้รู้กล่าวว่า ลามลักการะทำให้คนตามืดบอด ลามลักการะ หรือผลประโยชน์ทำให้แตกแยกกันได้ ที่เคยเป็นเพื่อนรักก็กลายเป็นศัตรูกันแม้ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ยังต้องถูกใส่ความจากผู้ไม่หวังดีเพราะลามลักการะ

*ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่มโหสถถูกกล่าวหาว่า ขโมยของพระราชา และคิดตั้งตนเป็นกบฏ จนต้องรีบหลบหนีออกนอกเมือง เพราะมิดะนั้น อาจถูกจับประหารชีวิตโดยที่ไม่ได้ไต่สวน ถึงแม้นางอมราจะพิสูจน์ความจริงให้พระราชารู้ว่า มโหสถไม่ได้ขโมยสิ่งของล้ำค่าเหล่านั้น พระราชายังทรงไม่พอพระทัย เพราะดำริว่า มโหสถมีความคิดจะแย่งชิงราชบัลลังก์จริง จึงไม่ยอมให้จับกุมพระองค์จึงไม่ยอมให้คนไปตามมโหสถกลับเข้ามารับราชการในราชสำนักอีก

ครั้นเทวดาที่สิงสถิตอยู่ที่เศวตฉัตรของพระราชา ไม่ได้สดับธรรมเทศนาของพระโพธิสัตว์หลายวัน และรู้ว่ามโหสถถูกกลั่นแกล้ง คนดีเทวดาต้องคุ้มครองรักษา พระราชาพระองค์นี้เป็นคนหุนา มีปัญญาน้อย ไม่รู้จักเลือกใช้คนให้เป็น อาศัยกินบุญเก่าเท่านั้นถึงได้มาบังเกิดเป็นพระราชา เทวดาจึงคิดหาวิธี

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๗ (ความจริงปรากฏ)

๔๖๘

ที่จะให้มโหสถกลับมาอยู่ในราชสำนักตามเดิม เพื่อตนจะได้ฟังธรรมของมโหสถอีก เมื่อรัตติกาลมาเยือน เทวดาจึงปรากฏกาย มีรัศมีสว่างไสว ถามปัญหาพระเจ้าวิเทหราช ๔ ข้อ

พระราชาสดับปัญหานั้นแล้ว ทรงตอบไม่ได้ จึงแจ้งว่าจะถามบัณฑิตในราชสำนักก่อนแล้วจะมาตอบ ครั้นรุ่งขึ้นได้ตรัสถามปัญหาข้อแรกของเทวดากับบัณฑิตทั้ง ๔ คน นั้นว่า “บุคคลทพติร่างกายของคนอื่นด้วยมือหรือด้วยเท้า และเอามือตีปากผู้อื่น บุคคลนั้นกลับเป็นที่รักของผู้ถูกทพติยิ่งนัก อยากรู้ว่าบุคคลผู้เป็นที่รักนั้นได้แก่ใคร” เสนาะได้ฟังแล้วก็ไม่รู้ว่าจะหมายถึงใคร แม้อาจารย์อีก ๓ คน ก็หมดปัญญา พระราชาเองทรงร้อนพระทัย ที่ไม่สามารถหาคำตอบไปให้เทวดาได้

ราตรีของคืนต่อมา เทวดาก็มาทวงถามคำตอบ เมื่อไม่ได้คำตอบ จึงขู่พระราชาวา “อาจารย์ทั้งสี่จะรู้อะไร เว้นมโหสถบัณฑิตแล้ว คนอื่นไม่มีใครกล่าวแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม พระองค์จะต้องตอบปัญหานี้ให้ได้ ถ้าตอบไม่ได้ ศีรษะของพระองค์จะถูกค้อนเหล็กที่มีไฟลุกโพล่งทพทำลาย และพระองค์ไม่สมควรที่จะเป็นกษัตริย์ปกครองพสกนิกรอีกต่อไป”

จากนั้นได้ทูลเตือนพระราชาวา “ดูก่อนมหาราช เมื่อต้องการน้ำนม ไม่ควรจจะริดเขาโค ใครเล่าเมื่อมีไฟลุกโพล่งอยู่

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๗ (ความจริงปรากฏ)

๔๖๕

ยังเที่ยวหาไฟอีกโดยมิใช่เหตุ บุคคลเห็นหิ่งห้อยในราตรี ก็
สำคัญว่าไฟ เอาหญ้าทำเชือบนหิ่งห้อย แล้วเอามือสีก่ให้เกิดไฟ
ย่อมไม่สามารถให้ไฟลุกโพล่ง ด้วยความคิดที่วิปริต ฉนใด คน
อันธพาลเป็นเหมือนคนใบ้ แม้แสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์โดย
มิใช่อุบาย ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์ ฉนนัน

ข้าแต่พระมหाराชเจ้า พระองค์ตรัสถามอาจารย์ทั้งสี่
ก็เป็นเหมือนคนทิ้งตราขู แล้วมาชั่งด้วยมือตนเอง เหมือนเมื่อ
ต้องการน้ำมันก็รีดจากเขาโค อาจารย์ทั้งสี่เหล่านั้นจะรู้อะไร
เพราะคนเหล่านั้นเป็นเหมือนกับแสวงหิ่งห้อย ส่วนมโหสถบัณฑิต
เป็นเช่นกับกองเพลิงใหญ่ ย่อมรุ่งโรจน์ด้วยปัญญา ขอพระองค์
โปรดให้ถามโสดมมาตรัสถามเถิด เมื่อพระองค์ไม่ทรงทราบ
ปัญหาเหล่านี้ พระชนม์ชีพของพระองค์จะไม่มีอีกต่อไป” ครั้น
กล่าวคุุคามพระราชาก็เกิดความสะดุ้งหวาดกลัวแล้ว ก็
อันตรธานหายไปทันที

พระราชาก็ถามภรรยาคูคามกับบรรทมไม่หลับตลอดทั้งคืน
รุ่งขึ้นให้เรียกอำมาตย์ ๔ คน พลาตตรัสสั่งว่า “ท่านทั้งสี่จงขึ้น
รถ ๔ คัน ออกจากประตูเมือง แล้วจงป่าวประกาศให้ชาวเมือง
ทราบว่า พระองค์ทรงยกโทษมโหสถแล้ว ขอให้มโหสถกลับเข้า
รับราชการตามเดิม” อำมาตย์ทั้ง ๔ คน รีบรับราชโองการออก
เดินทางไปตามหามโหสถทันที

มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๗ (ความจริงปรากฏ)

๔๓๐

มโหสถรู้ว่าตัวเองได้รับอภัยโทษต่างๆ ที่ไม่ได้มีโทษอะไร ก็ปรากฏตัวต่อหน้าอำมาตย์ที่มาตามหา ขณะนั้นเอง อำมาตย์ที่เป็นลูกศิษย์ของเสนกะ ได้พูดเหน็บแนมมโหสถว่า ท่านบัณฑิต คำของอาจารย์เสนกะเห็นจะเป็นจริง เพราะเมื่อยศของท่านเสื่อม แม้ท่านมีปัญหามากถึงปานนี้ยังไม่สามารถจะทำได้ฟุ้งแกตัวเองได้ บัดนี้ท่านมีร่างกายเปราะเปื้อนด้วยดินเหนียว นุ่งเสื้อผ้าเก่าๆ ทำตนประหนึ่งผู้ไร้ที่พึ่งพิง

มโหสถรู้ว่าอำมาตย์คนนี้ไร้ปัญญา ไม่รู้จักประสงคฺ์ของท่าน จึงกล่าวตอบโต้ไปว่า “เจ้าคนโง่เขลา เราประสงค์จะทลายศนั้นให้เป็นปกติด้วยปัญญาของเราอีก จึงทำเช่นนี้ เรายังความสุขให้เจริญด้วยความทุกข์ คอยพิจารณาเวลาที่สมควรและไม่สมควร เรา รู้จักกาลที่ควร งามอาจเหมือนราชสีห์ที่นอนพักบนพืชมโนศิลา ท่านจะเห็นเราประสบความสำเร็จด้วยปัญญานั้นอีก”

ฝ่ายอำมาตย์ซึ่งเคยรับใช้ใกล้ชิดมโหสถมาก่อน ได้แจ้งความเป็นไปที่เกิดขึ้นในราชสำนัก โดยเฉพาะเทพปัญหาที่แม่อาจารย์ทั้งสี่ก็แก้ไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเรียกหาท่านบัณฑิต กระทั่งชาวเมืองทั้งหลายต่างหว่านหาอาลัยในตัวท่านยิ่งนัก ประหนึ่งลูกน้อยสุดที่รักได้พลัดพรากจากบิดามารดา ฉะนั้น ขอให้ท่านเร่งรุดกลับเข้าเมืองเถิด

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ (ความจริงปรากฏ)

๔๓๑

มโหสถได้นั่งรถทั้งที่ตัวเปื้อนดินเหนียวเข้าไปในเมือง เมื่อพระราชารู้พฤติกรรมของมโหสถ จึงดำริว่า ถ้ามโหสถคิดกบฏเป็นศัตรูกับเรา จะต้องเที่ยวข่มขู่ไพร่พล แต่มโหสถหาได้ทำอย่างนั้นไม่ ทรงดำริดังนี้แล้ว จึงแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิตประจำพระองค์ตลอดไป อีกทั้งทรงมอบบ้านส่วย และทรัพย์สินเงินทองมากมายเป็นเครื่องบำรุงขวัญ

เราจะเห็นได้ว่า อาศัยสติปัญญาที่สุขุมลุ่มลึก และความเป็นผู้มองการณ์ไกล จึงทำให้มโหสถหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาทุกอย่าง ฉะนั้น เมื่อพวกเราพบเจอปัญหาและอุปสรรค หากเรา ยังแก้ไขไม่ได้ ก็อย่าได้ทุกข์ท้อใจ หรือแม้ทำความดีแต่ถูกกลั่นแกล้ง ก็อย่าได้น้อยเนื้อต่ำใจ ให้รักษาใจให้หนักแน่นมั่นคง ในคุณธรรมความดีของเราต่อไป รักษาใจให้ใสๆ เมื่อใจสงบจะพบทางออก ทุกๆ ปัญหาที่มีทางแก้ไขทั้งนั้น ยิ่งหากเราหมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่งได้สนิทสมบูรณ์ เมื่อเวลาพบเจออะไรเราจะไม่หวั่นไหว ไม่ยินดียินร้ายในเรื่องที่เกิดขึ้น จะมีปัญญาวิริยารู้จักแก้ไขปัญหาทั้งหลายให้ยุติได้ ฉะนั้น ให้พวกเราหมั่นนำใจหยุดที่ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ กันทุกคน

